

מבעד למסורה

(שעורים בהסתכלות)

ועכשיו רבותי נשוחה קצת מעונייני דיומא או בלשניו של בואבי מעונייני דמיומא של ירושלם כלומר: על המים.

כי תעברו בתוצות ירושלם עיה"ק ושמעתם רק דבר אחד: מים! איו שנו יהודים נפגשים אנחנו בשאלת: מה שלומך? אלא: מה שלום הברוטטר? כלם טהפו בו"ה לאיצטוננים ול"ד רוזנשטיינים וראים בעינים מהלכין ברחובות עירנו נטווי גרון וראשיהם מופשלים למעלה — ואולם השתא כטלו ברוד"השם כל הסימנים... ואח"כ ינעשו פתאם למהנדסים ולארדיוכלים ומושכים מהל' פיהם צנורות על ת"ק פד סאות מי מעין-פרע ומי מעין-הרע ומי גם מהירדן... חסר, כמובן, רק דבר אחד קטן: כסף, ואולם רבע מיליון פונט בניי זבינך מה היא? צא וחשוב: חמשים אלה מגיות של המשנה פונט. באמריקת הן אפשר להפיצו בנקל. כמשחיל בינתא מחלכא, כלם יכתבו וכלם יתחמו, מי למים ומי לשם-שמים בירושלם...

ואגב הם מהרהרים אחרי מדותיו של הראיס-בלדיה של מעלה וביהוד על חברו הראיס אשר בירושלם של מטה וחושבים על הקיץ ועל זנבות בני-אדם, שעתידיים לעמד בענלא ובזמן קרוב אצל הברזים הריקים, מהבלדיה ועד בית-המשוגעים, ועד וכלכל, ויצאו בפתים ריקים וביהוד בפתי-נפש... זוכרים הם את היריד-ישמעאל ואת פחד המים לבשליף, ובשעת-מעשה הם מקללים בלבם את לוד המסכן, כמו שאומרת שכנתו המומה: "עם קוכט יוך" בעירייה בלי מים...

ובמכוניתנו עפות "הכמות" מכל צד: כבל שלחנו בשבוע זה ע"ה מומחה גדול ליושיבה של מעלה שיריד לנו גשמים, וה"חכם" אחד מן הצד מוסיף "נופד" משלו (לא משל ת"א!) ואומר, שכודאי ישתרץ להביא מים רק לבתי-מחסה ולבתי-ראונגר... ויהודיה אחת מספרת בתמימות, כי ילד יולד בשבוע זה בעיר העתיקה בשני ראשים, שהספיק להוציא מפיו רק מלים אלו: "לא יהיו גשמים!" ומיד הלך לעלמו, וכ"ו למרות הבטחותיו היפות של בואבי במאמרו ע"ה "המים", כי עוד לא אפסה תקוותנו... בדאי אם ידבו העתונים הוו-מיים בארצנו, לא נהיה זקוקים לגשמים... וצדקו באמת דברי בוציון ילד הצועק: עשרנה "תשובה" רק רגע אחד זירדו גשמים ולא תצטרכו לצנורות ולברזים, הזו"ה-תשובה" תעלה לכם הרבה פחות אפילו מהרבית שתשלמו למטר בעד 75 אלפים פונט שהוא נתון לעיריה בשכיל המים!... כי אין אדם מדבר אלא מהרהורי לבו, וע"כ אהב אני לשמוע לא רק "מה עמא דבר" ולא מה מדברים גדולינו, הנה, למשל, מספרים כי בשבוע זה נפגש אוסישקון סראיס-בלדיה ושאל אותו, כמובן, על המים, אמר לו הראיס: צריך להתפלל לאללה, שיריד לנו מים מ"שם", ובשעת דבורו הורה באעבעו השמימה וענה לו מנהיגנו במרץ כדרכו: — להתפלל לשמים אנו יודעים בעצמנו, אבל מה אתה עושה כאן בענין המים?...

הוא אשר אמרתי לכם תמיד: לנו לנו ד' ונ' א' אחד לירושלם ויביא לכם מים מהיאור אשר במצרים, וכשרצה משה רבנו ע"ה להוציא מים במדבר לא דבר אל הסלע אלא במקל...

ואחד מתלמידי המופתים מספר לי כי נכנס בדברי-שיחה עם הראיס לפני שבועות אחרים, נשאל מפני מה אין מרד ביצים קצת מים ברחובות ירושלם מפני האבק האוכל את עינינו ובשרנו, וענה לו

בצהוק:

"בידנא ראשאת אלאהו!", כלומר: רוצים אנו שירביצו לנו משמים...

ובינתים — כך מספרים לי — הרביץ "עזארה" (נויפה) כרבעי למהנדס היהודי החדש שנכשל והפליט איזה מאמר בעתון

טות ע"ה המים. "שו בחוסאקה" — צעק בלשנו — (מה זה עסקך?) הן וזה ענין פנימי, משרדי, ועליך רק להכין לי "רבורטים" ולא להוציא החוצה!...

הן כתבתי, מתגצל המהנדס שלנו, כבר שלשים רפורטים, וכלם נפלו אל המים... אני אחראי! — הרעים תראים החביב — "אנא ראגיב"!

ולא לחנם באים התיירים לעירנו ומכלים בה מעת-לעת שלם בירושלם עיה"ק, אינם מספיקים אפילו להסתובב וכבר אינם נחל קישון גרפם! אחר התיירים, יהודי חד כנראה, פנה אל מורה-הדרך היהודי ושאל מאתו על הרב קוק:

— רצוני, הוא אומר, לשאל מאתו "שאלה", אם מותר לי ללכת ברחובות ירד שלימים מפני כי הושש אני ששה אב ק

ואחד התיירים, אמריקני דוקא, הסביר לי כי לאחד שהם הולכים לבקר את פרעה מלך מצרים, את תות-ענך אמו, הם באים לארץ ה"בייביל" כדי לראות בעיניהם את פלאי-המזרח, כיצד יכלו בני-ישראל ללכת

אדבעים שנה במדבר, במקום שאפשר לעבר ביום אחד ברכבת ובשתי שעות באוי-רון (כנראה) שאינו מכיר את אה"ג, שרדכם ללכת סתורסחור...)

וביהוד אחר העתיקות במצרים, רוצים הם לבקר את ה"מוזיאום" של סטורס, כלומר את ירושלים עיה"ק עם כל עתיקותיה: דרכיה מימי מתושלח והמגרל החדש של השעון המוכיר לנו בבפותיו את "בית-דגן" ואת ליפתוה, אבק של רחובות ושל לשון-חרע, חשך מצרים וחלקלקות — ושלא

נפגמה חלוקה לא בטורמביי ולא בחשמל ואף לא במים חיים וביתר הבלי עולם-הזה כמו, למשל, בלונדון בניז-יורק, ואפילו בלוס אנג'לוס הרביעית של דיו-האו (לא ב"נו")! כלומר: תל-אביב...

ואגב נודע לי כי ב"כ החברה הנכריה לתיירים בעירנו, הנקראת על שם הרב הראשי בירושלם, חזר בתשובה ואינו אומר עוד למורי-הדרך העברים שלנו: מע סלאמ"ל (לכו לכם לשלום!...) אלא שהוא מקבל אותם בספ"י לטובתו, ולקיים מה שנאמר: הנוך לנער עפ"י דרכו, וחנוד מוביל את התייר עפ"י דרכו. הו א ועכשיו אינם מחליפים עוד לתיירנו את תל-אביב ברם-אלאה ואת פתח-הקה בקאקוון...

בשבת שעברה נקלעתי לתל-אביב לכבוד פורים ובעת-לעת שלם בירושלם עיה"ק, אינם מספיקים אפילו להסתובב וכבר אינם נחל קישון גרפם! אחר התיירים, יהודי חד כנראה, פנה אל מורה-הדרך היהודי ושאל מאתו על הרב קוק:

— רצוני, הוא אומר, לשאל מאתו "שאלה", אם מותר לי ללכת ברחובות ירד שלימים מפני כי הושש אני ששה אב ק

ואחד התיירים, אמריקני דוקא, הסביר לי כי לאחד שהם הולכים לבקר את פרעה מלך מצרים, את תות-ענך אמו, הם באים לארץ ה"בייביל" כדי לראות בעיניהם את פלאי-המזרח, כיצד יכלו בני-ישראל ללכת

אדבעים שנה במדבר, במקום שאפשר לעבר ביום אחד ברכבת ובשתי שעות באוי-רון (כנראה) שאינו מכיר את אה"ג, שרדכם ללכת סתורסחור...)

וביהוד אחר העתיקות במצרים, רוצים הם לבקר את ה"מוזיאום" של סטורס, כלומר את ירושלים עיה"ק עם כל עתיקותיה: דרכיה מימי מתושלח והמגרל החדש של השעון המוכיר לנו בבפותיו את "בית-דגן" ואת ליפתוה, אבק של רחובות ושל לשון-חרע, חשך מצרים וחלקלקות — ושלא

נגשתי אל קבוצה קטנה ושאלתי את אחד מהם: — לשמחה מה זו עושה? — כיצד? — ענה הצעיר בשמחה ובעזארה — הן נצחנו את האויב, וכשראה אותה השתוממות על פני הוסיף

ואמר: הם, אנשי הלו קאוט (ההש-בתה) מבקשים מאתנו שלום! אנחנו נצהנו ו... אל יבנה הגלילה! והשבתי בלבי ע"ה נצחוננו של פירוס: כן, חביבי, עוד נצהנו ונת אחדים כאלה בארצנו ואבדנו...

פתאום דחה איתו חברו בצדו ולחש לו: מה זאת עשית? הן זהו עזמו! הן בשבת הבאה תקרא את זה בדאר-היום!... והזכר של צעירים וצעירות לטשו את עיניהם לכול פני כדי לראות את "עז-מות" ומ"ש, ולאשרם שכחתו את המסוה במלוננו...

נדחקתי לי לקבוצה אחרת ושאלתי מאחד הצעירים את שאלתי: לשמחה מה זו עושה? וענה לי בורגו בסרבי ובחללהבות: — מה? אנחנו חלוצים, היום שבת, אין ה"רומון" (רומוני) שיכה אותי, אין גרמסקי, כאן תל-אביב, כאן "ארץ-איסרול" ואנחנו מרקדים, מה?

וכשאך נכנס לתוך אכסטוז שלי, נגש אליו בחור שני לחש לו דבר-מה ומיד נשתתק הבסרבי שלי...

עוד לא הספקתי לגשת לקבוצה שלי-שית והנה שמעתי מרחוק מלחשים: "עומס, עומס", ונעלמתי, ומרחוק נשמע מתור רעש גלוי-אביב גם שירת הגליל והד הזמרה הפד-לנית והרוסית, ברחובות תל-אביב, העיר הראשונה שלנו...

למהרתו בבקר, כשישבתי במכונית לנסע ירושלימה, ראיתי בעיני עברים נצים בלב תל-אביב, פועלים ולקואוט, שובתים ומשביתים, וכמשה רבנו בשעתו קפצתי לתוך ה"טרומוביל" שלי וברחתי... * * *

אמש, בשבתי במכונית על הפת, לנסע העיריה, עלה צעיר מנהיג, והצינו לפני מוזנרס — מן מסטניסלב אשר בנל-ציה, שבא מחדש, וכשנכנסתי עמו בדרכים ושאלתי: אימתי בא לארץ ולשם מה כנתנו, ספר לי, מעשה שלם זנאה חלום ממש,

בועידה בין-לאומית של המתנדסים העברים בא"י לשם בנין הארץ, ומעשה שהיה כך היה:

לפני חודשים אחרים, כך מספר המנה-דס, פרסם איזה לץ ב"מרגו וינר ציי-מונג" הצעה לסדר קונפרנציה כזו בא"י בקשר עם פתיחת התכניון בחיפה, לא עברו ימים מעטים וישב נתפרסמה בעתון הלו תכנית שלמה ורחבה של הועידה הזו עם נאומי הפתיחת ונאומי הסגירה, כנהוג, וגם שמות הנאומים: ד"ר דופין ידבר ע"ה תג-ליתו בקשר עם הערבים ויצאי הלצי היהודים; וילקנסקי ירצה ע"ה יער הרצל, ד"ר בירם יבאר באפן ממש את מלאכת-יד ד בבית-הספר, תשבתי ירצה ע"ה מכרות הפחם יל דוד פתח-הקוה ומעיינות הנפט בסביבות חברון, טולקובסקי יספר ע"ה פתחי הישרב הבגדי על הר-נפוליון ועוד ועוד.

המוכיר הכללי של הסדרות המתנדסים העברים בינה שלח מכתבים והעתקות מהתכנית הגדולה, מגלה רחבה ושלמה, בצדד הומנות לכל מדינות גליציה המורחית והמערבית ולכל רחבי פולניה, לשלח צירים אל העיריה בא"י ליום 24 פברואר, שבו נועדה להיות תחלה פתיחת התכניון, והפרו-יקט היה, כמובן, שהמתנדסים יסיירו תחלה את הארץ ואח"כ ישבו אל הועידה מזויינים

בידיעות ויהיו את דעתם לכנין הארץ... ורויון מקדימין: למברג שלחה את החלוצים הראשונים לקונפרנציה, שבעה צירים מנובוצים ועוד בחיותם באניה שלהו מברק אלחוטית להודיע ולאישתמודעי לחב-ריהם אשר ביפה, שיצאו לקראתם אל החוף כדי לפגש את האורחים כראוי לרגלטים החשובים הבאים לקונפרנציה אינטרנציו-נלית בא"י...

האניה הגיעה סוף-סוף לחוף יפו, ואנחנו — כך מספר המתנדס הנליצאי שלי — שבעה טובי העיר למברג וסביבותיה עומדים ומתכים בשבע עינים, שיצאו לקרא-ותנו, חכינו שעה, חכינו שעתים, מרדע

בועידה בין-לאומית של המתנדסים העברים בא"י לשם בנין הארץ, ומעשה שהיה כך היה: לפני חודשים אחרים, כך מספר המנה-דס, פרסם איזה לץ ב"מרגו וינר ציי-מונג" הצעה לסדר קונפרנציה כזו בא"י בקשר עם פתיחת התכניון בחיפה, לא עברו ימים מעטים וישב נתפרסמה בעתון הלו תכנית שלמה ורחבה של הועידה הזו עם נאומי הפתיחת ונאומי הסגירה, כנהוג, וגם שמות הנאומים: ד"ר דופין ידבר ע"ה תג-ליתו בקשר עם הערבים ויצאי הלצי היהודים; וילקנסקי ירצה ע"ה יער הרצל, ד"ר בירם יבאר באפן ממש את מלאכת-יד ד בבית-הספר, תשבתי ירצה ע"ה מכרות הפחם יל דוד פתח-הקוה ומעיינות הנפט בסביבות חברון, טולקובסקי יספר ע"ה פתחי הישרב הבגדי על הר-נפוליון ועוד ועוד.

המוכיר הכללי של הסדרות המתנדסים העברים בינה שלח מכתבים והעתקות מהתכנית הגדולה, מגלה רחבה ושלמה, בצדד הומנות לכל מדינות גליציה המורחית והמערבית ולכל רחבי פולניה, לשלח צירים אל העיריה בא"י ליום 24 פברואר, שבו נועדה להיות תחלה פתיחת התכניון, והפרו-יקט היה, כמובן, שהמתנדסים יסיירו תחלה את הארץ ואח"כ ישבו אל הועידה מזויינים

בידיעות ויהיו את דעתם לכנין הארץ... ורויון מקדימין: למברג שלחה את החלוצים הראשונים לקונפרנציה, שבעה צירים מנובוצים ועוד בחיותם באניה שלהו מברק אלחוטית להודיע ולאישתמודעי לחב-ריהם אשר ביפה, שיצאו לקראתם אל החוף כדי לפגש את האורחים כראוי לרגלטים החשובים הבאים לקונפרנציה אינטרנציו-נלית בא"י...

האניה הגיעה סוף-סוף לחוף יפו, ואנחנו — כך מספר המתנדס הנליצאי שלי — שבעה טובי העיר למברג וסביבותיה עומדים ומתכים בשבע עינים, שיצאו לקרא-ותנו, חכינו שעה, חכינו שעתים, מרדע

National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום - 27.02.1925, page 6

בא"י לשם בנין הארץ, ומעשה שהיה כך היה: לפני חודשים אחרים, כך מספר המנה-דס, פרסם איזה לץ ב"מרגו וינר ציי-מונג" הצעה לסדר קונפרנציה כזו בא"י בקשר עם פתיחת התכניון בחיפה, לא עברו ימים מעטים וישב נתפרסמה בעתון הלו תכנית שלמה ורחבה של הועידה הזו עם נאומי הפתיחת ונאומי הסגירה, כנהוג, וגם שמות הנאומים: ד"ר דופין ידבר ע"ה תג-ליתו בקשר עם הערבים ויצאי הלצי היהודים; וילקנסקי ירצה ע"ה יער הרצל, ד"ר בירם יבאר באפן ממש את מלאכת-יד ד בבית-הספר, תשבתי ירצה ע"ה מכרות הפחם יל דוד פתח-הקוה ומעיינות הנפט בסביבות חברון, טולקובסקי יספר ע"ה פתחי הישרב הבגדי על הר-נפוליון ועוד ועוד.

המוכיר הכללי של הסדרות המתנדסים העברים בינה שלח מכתבים והעתקות מהתכנית הגדולה, מגלה רחבה ושלמה, בצדד הומנות לכל מדינות גליציה המורחית והמערבית ולכל רחבי פולניה, לשלח צירים אל העיריה בא"י ליום 24 פברואר, שבו נועדה להיות תחלה פתיחת התכניון, והפרו-יקט היה, כמובן, שהמתנדסים יסיירו תחלה את הארץ ואח"כ ישבו אל הועידה מזויינים

בידיעות ויהיו את דעתם לכנין הארץ... ורויון מקדימין: למברג שלחה את החלוצים הראשונים לקונפרנציה, שבעה צירים מנובוצים ועוד בחיותם באניה שלהו מברק אלחוטית להודיע ולאישתמודעי לחב-ריהם אשר ביפה, שיצאו לקראתם אל החוף כדי לפגש את האורחים כראוי לרגלטים החשובים הבאים לקונפרנציה אינטרנציו-נלית בא"י...

האניה הגיעה סוף-סוף לחוף יפו, ואנחנו — כך מספר המתנדס הנליצאי שלי — שבעה טובי העיר למברג וסביבותיה עומדים ומתכים בשבע עינים, שיצאו לקרא-ותנו, חכינו שעה, חכינו שעתים, מרדע

המפורסם מאיר-בר פנה פעם אל ההומוריסט
הידוע ספיר ותרש מאתו לחוות לו את דעתו
בגלוי ע"א האופירה שלו.

— אמנם איני מבין גדול כמוסיקה —
ענה ספיר, ואולם אחת אוכל להגיד לך
החלטה, כי הכי עליזה שבאופירות היא
ההונוטים.

— הכי עליזה? — שאל המחבר המנגן
בתהמון, היכא תמצוי?

— בודאי דכי עליזה ומשמחת — ענה
הליצן — באופירה זו שלך יוצא שגויים
הורגים זא"ז ויהודי מחבר עליהם שירה...

מעשה זה עלה על זכרוני בשבוע זה,
כשישבתני בתיאטרון "ציון" על הנשה
דתי והנגינתו של משוררי האופירה
העברית שלנו וראיתי מהזה כזה רומי-טהור
ומד על במת ציון בירושלם ושר "מה יפית"
בעברית צהה ע"א "ההלוצה", ואנגלי אמתי
מזכר עברית מלוח אותו על הפסנתר והקהל
העברי נהנה ומחא כף לשניהם וצועקים:
עוד פעם! ובני-עשו נשמעים להם —
אבל קול-קונד והידים ידי סיל...

ולמה אבחד? — איני "יודע נגן" גדול,
נד פחות מספיר, ואולם אחת יכול אני
להגיד בהחלט כי יותר מו' יורני במחילה
אפילו יותר מקונד — זה ה"מוזיק" על
זכרה — זכו שתי הנשים למחיאיות-כפים
ועשות (מספרים כי צעיר נלהב אחד חלף
מהרתו בבקר ל"הרסה" כדי לחבש את שתי
זיו הנפוחות...) — לא רק מפני קולת הרד
הנמיש וסלסוליהזמיר של מסט ואפילו לא
מפני קולת האדיר והזהב של סקווירסקי,
לא פשוט — והנה העיקר! — מפני שאינח
ומה שמיעה לראייה ואין לו להיין
במותי אלא מה שענינו רואות. אי"ה לפנה
ורים זה נשלח לשתיהן — ופיחוד לראשונה
משלח מנות ב"דוכן" בראוי לחן: עוד

אמה אחת ארג לתולצת ולשרוליים..
וערין מתפלאים על עצירת גשמים
בירושלים?

מזרב התפעלות קם צעיר אחד וצווח
בקול נורא בחמש פעמים: עו ד הפע-ם!!
ולסוף נתברר כי זהו המשחת של בעל-התי-
אטרון שקבל, כנהאדה, הוספה שיללינג בעד
"הדרן" זה, וראו כי יש פרץ ויש צווחח
ב"ציון"..

אגב נודע לי מאחורי-הקלעים של האור-
פירה כי החצנה של "שמשון ודלילה" נד-
חתה קצת מפני כי שמשון נסע לטייל ולאסוף
כח כדי שיוכל להראות את "גבורותיו" על
הבמת בינתים, כך אומרים, יציגו את "מזל-
טוב" לא של שלום-עליכם אלא של המנהל
בעצמו בהשתתפותה של טוסקת...
* * *

כן, בשעת ההפסקה בקונצרט הראה
לי סוכן העתון ית"א מעטפה שנתקבלה
מחו"ל במערכת שלהם עפ"י האהריסה הנד-
פסת הזו:

Haaretz Jaffa P.O.B. 70—Doar-
Rayom.

JERUSALEM
P.O.B. 255

ועדיין הם "מכחישים" את העברתם
לירושלם?

ומביון שאנו מדברים ב א ד ד י-
ס א ו ת, אספר לכם מעשה במברק אחר,
שהגיע בשבוע זה מלונדון לירושלם בדבר
מותו של המפקד ברטלי ונמסר — נחשרנא
למי? לאמנסיה העברית, והדפדף פשוט מאד;
התלגרם הוה בא על שם ה"טיימס אופיס"
(משרד העתון "טיימס") בעירנו ולא ידע
הנער למי למסרו מחמת שלא שמע מעורו
עתון שכזה, הוא יודע ואמנם: "פלסטיו",
קשקול, לאטאייף, ועוד מיני "קוויטות"

כאלה, אבל השם "טיימס" לא הגיע לאזניו.
מה עשה? — שאל מכל עוברי דרך, כנהוג,
ונודע לו לפרוונקא שלנו, שמנהל ה"אופיס"
הוא ד"ר; וסתם דוקטור הרי זה ב"הרסה":
מיד רץ לבית-החולים וסכב על כל הדוקטור
רים והרוקחים למוניהם משם לבקור-חולים,
לקופת-חולים ולכל מיני חלאים ופגעים רעים
ולא מצא לסוף נתגלה לו דבר חדש במדי-
צינת, כי ישנם דוקטורים לא לרקואה אלא
למחלה אחרת ונסתה בעצת בית-הראר
לרוץ עד שכונת הבוכרים ומסר את המכוני
להדרי"ם של הגמנסיה העברית.

חבל שלא ידע מחלקה-מברקים כי מנהל
המשרד של ה"טיימס" בעירנו הוא לא דוקד
טור אלא פרופיטור ד. כי אז היה
מבבת את רגליו ומתגלגל עד המבללה
של הפרופיטורים שעל הר-הצופים...
* * *

ומהר-הצופים נד קצת להסתדרות
ה צ ו פ י ם שלנו, בטח קראתם בלכם
בדאר-היום גליון קי"ז מיום שני זה את
הדו"ח המפורט מפעולותיה תכבירות של
הסתדרות זו בארצנו, כי נוסחה אחת
הקבוצות העובדות בארץ, היא קבוצת
"הכלב". היא מוציאה עתון בשם
"הכלכלב", והוא עושה רשם נעים. החוברת
הראשונה יצאה בפורמט קטן ונתנו לו את
השם "כלכלב" המעיד על קטנות, ואולם
הקבוצה מקוה כי העתון יגדל ויגיע אי"ה
למדרגת התפתחות יבוא, עד שיוכל להקרא
בשם "כלב".

ושמעתי, כי בקרוב תוסד עוד קבוצה
בשם ה"חמור". שם העתון יהיה ה"עיר"
המעיר על קטנות, ויש לקוות כי אם האתון
יגדל ותתפתחה אזניו — יזכה אי"ה לשם
המור-המורתיים...

עז-מות